

3. Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року» від 24.01.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/66-2020-%D1%80#Text>

4. Загроза продовольчій безпеці світу / Міністерство закордонних справ України. 2023. 23 листоп. URL: <https://mfa.gov.ua/zagroza-prodovolchij-bezpeci-svitu>.

ПОВОЄННІ РЕАЛІЇ УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ ТА ТРАНСФОРМАЦІЄЮ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ СИСТЕМ (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АГРОФІРМА ІМЕНІ ГАГАРИНА»)

А.Ф. Гацько, д-р екон. наук, проф., директор (ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна», Харків)

Ю.М. Сагачко, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

О.В. Грідін, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Динамічний розвиток агропродовольчих систем України має стати невід’ємною складовою потужного економічного, соціального та екологічного відродження країни у повоєнний період. Агропродовольчий сектор, наразі, залишається центральною складовою економічної системи України, охоплюючи набагато більше, аніж просто вирощування сільськогосподарських культур та тварин. Його роль та значення, при цьому, є багатоаспектними. Зокрема, в економічному сенсі він є ключовим джерелом наповнення бюджету та валютних надходжень для країни. Його розвиток сприяє збільшенню виробництва та доходів селян, підвищенню рівня зайнятості та зменшенню бідності. Соціальний аспект розвитку агропродовольчих систем полягає у здійсненні позитивного впливу на життя сільського населення, забезпечуючи йому доступ до достатнього, якісного та збалансованого харчування. Крім того, розвиток аграрного сектора сприяє збільшенню інвестицій у сільські території, зміцненню інфраструктури та розвитку місцевих громад. І, зрештою, не менш важливим з поміж наведених є екологічний аспект. Сучасне землеробство та сільське господарство часто стикаються з проблемами, пов’язаними із виснаженням ґрунтів, забрудненням водних ресурсів та викидами шкідливих речовин в атмосферу. Розвиток стійких агропродовольчих систем, таких як органічне землеробство та агроекологічні методи, сприяє зменшенню негативного впливу на навколишнє природне середовище та збереженню природних ресурсів для прийдешніх поколінь.

Отже, розвиток агропродовольчих систем має стратегічне значення для України. Створення сприятливого інвестиційного клімату, впровадження сучасних технологій та підтримка товаровиробників сприятиме їх сталому розвитку та підвищенню якості життя населення.

Необхідно відзначити, що наслідки широкомасштабної війни на території нашої держави, активна фаза якої триває вже понад два роки, серйозно порушили виробництво та торгівлю продовольством в Україні, поставивши під загрозу продовольчу безпеку не лише нашої країни, а й усього світу. Війна завдала українському сільському господарству катастрофічних збитків, які включають часткове або повне знищення техніки та обладнання, складських приміщень, худоби та багаторічних насаджень, а також зруйновані та зіпсовані матеріально-технічні засоби та аграрну продукцію, сільськогосподарські угіддя, які потребують огляду та розмінування, очищення та відновлення. Сукупні збитки включають втрати виробництва, такі як незібраний урожай, зниження обсягів виробництва, збільшення собівартості виробництва та зниження цін реалізації експортно-орієнтованих товарів, таких як пшениця, ячмінь, кукурудза, насіння соняшнику тощо. Крім прямого впливу на сільське господарство, війна чинить руйнівний вплив на навколишнє середовище, ґрунти та якість води, що, цілком очевидно, матиме негативний вплив на розвиток сільського господарства у віддаленій перспективі. Війна спровокувала широкомасштабну та довготривалу деградацію довкілля, зокрема й ґрунтової екосистеми. Проте, незважаючи на значні втрати, аграрний

сектор України усе ще володіє достатнім потенціалом для забезпечення продовольчої безпеки та постачання продукції на зовнішні ринки. При цьому трансформації, які наразі відбуваються в аграрному секторі, сприяють перегляду стратегій розвитку суб'єктів господарювання, створенню умов для збільшення внутрішньої переробки, пошуку нових можливостей та варіантів збуту продукції, удосконалення структури експорту.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Агрофірма імені Гагаріна» під час війни безпосередньо стикнулося із тими ж проблемами та загрозами, зазначеними вище, що й решта підприємств аграрної сфери, розташованих у прифронтових регіонах. Очевидно, що повноцінне вирішення окреслених проблем можливе лише у повоєнний період та за створених сприятливих умов. Але, навіть, під час активних воєнних дій українські аграрії продовжують самовіддано працювати, щоб забезпечити населення продовольством. Зокрема, ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» наростило виробництво зернових та зернобобових культур у 2023 році порівняно з попереднім роком на 26,3 %, насіння соняшнику – на 47,85 %, а молока – на 8,22 %. Також відмічається загальна позитивна динаміка фінансових результатів діяльності підприємства, а саме підвищення за останній рік на 5 % рівня рентабельності по чистому прибутку (рис. 1 і рис. 2). Вказане свідчить про те, що попри істотні загрози та виклики спричинені війною, підприємство зберігає власний потенціал, продовжуючи працювати у напрямку розбудови аграрної сфери регіону.

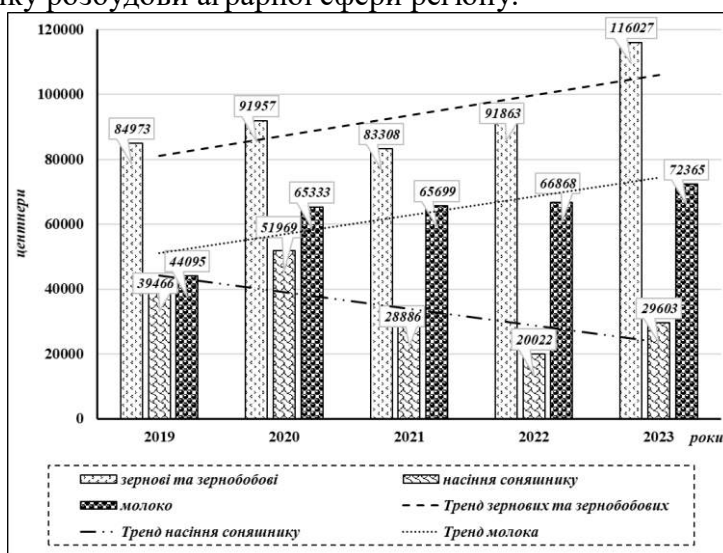

Рис. 1. Динаміка реалізації основної продукції ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна»

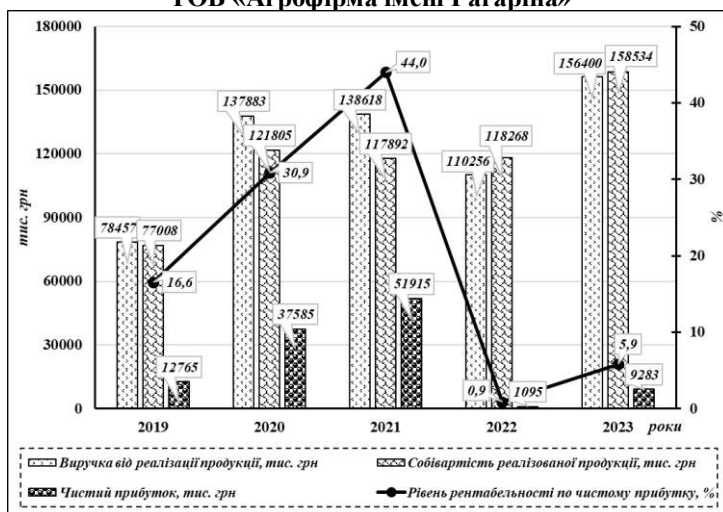

Рис. 2. Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна»

Відтак, у повоєнний період основними напрямками відновлення та трансформації виробничо-господарської діяльності ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна» встановлені наступні:

1) Загальна модернізація та оновлення, що передбачає використання новітньої техніки та впровадження інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур та методів утримання тварин, на основі використання сучасних сортів рослин, продуктивних порід тварин, впровадження систем автоматизації та механізації робіт тощо.

2) Відновлення та розвиток сільської інфраструктури, включаючи дороги, системи поливу, зберігання та транспортування продукції, що є вкрай важливим для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

3) Забезпечення належної усебічної державної підтримки через створення програм та ініціатив, спрямованих на фінансову, технічну та консультативну підтримку, що сприятиме відродженню та розвитку.

4) Стимулювання органічного сільського господарства, що сприятиме не лише збереженню навколишнього середовища, а й створенню привабливого бренду товаровиробника на міжнародному ринку.

5) залучення інвестицій, зокрема іноземних, із метою розвитку переробної сфери, що дасть змогу виробляти продукцію поглибленої переробки з доданою вартістю та забезпечить створення нових робочих місць.

6) Розвиток екологічного сільського господарства, а саме звернення уваги на збереження родючості ґрунтів, біорізноманіття та зменшення використання хімічних добрив та пестицидів, що сприятиме сталому розвитку підприємства.

7) Стимулювання наукових досліджень та впровадження інновацій із метою підвищення продуктивності праці та якості процесів і результатів, через інвестування в науково-дослідну роботу та інновації у галузі сільського господарства, що сприятиме розвитку новітніх технологій та методів.

Відзначимо, що окреслені вище напрями повоєнного відновлення та трансформації виробничо-господарської діяльності ТОВ «Агрофірма імені Гагаріна», на наше глибоке переконання, мають базуватися на інклюзивному розвитку аграрного сектора та забезпечення багатокладності на селі, оскільки аграрний сектор та сільські території є ключовими складовими економіки та соціального життя в Україні.

МАРКЕТИНГОВІ ІННОВАЦІЇ ДЛЯ СТІЙКИХ ТА СТАЛИХ ПРОДОВОЛЬЧИХ СИСТЕМ

О.В. Жегус, д-р екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

Глобальні Цілі сталого розвитку, які затверджені в 2015 році на саміті ООН, стали фундаментальною платформою для визначення вектору і пріоритетів розвитку бізнесу, у тому числі в агропродовольчій сфері. Але процеси переходу до сталості агропродовольчого комплексу в Україні відбувалися досить повільно. Необхідна була як суттєва модернізація, що потребувало значних інвестицій; висококваліфіковані фахівці у сфері сучасних цифрових та біотехнологій, біоінженерії, так і зміна філософії бізнесу, підходів до управління, стратегій розвитку, маркетингу тощо. Війна стала каталізатором цих процесів. Нові виклики та шоки показали вразливість та крихкість більшості суб'єктів продовольчої системи, починаючи від сільськогосподарських підприємств, переробних, логістичних, торговельних і до закладів ресторанного господарства.

Аграрний бізнес та економіка України в цілому зазнали значних втрат унаслідок військової агресії, тому прийдеться відновлюватися, і в цьому контексті важливо це здійснювати за принципом «Build Back Better», що перекладається як , що дозволить не просто відбудуватися а перебудуватися, здійснити апгрейд і проривний стрибок, забезпечити тим